

ИНФОРМАЦИЯ И ИНФОРМАЦИОННЫЕ РЕСУРСЫ КАК ОБЕСПЕЧИВАЮЩИЙ ИНСТРУМЕНТ ИЗДАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Анализируется специфика формирования, преобразования и использования информации и информационных ресурсов в процессе информационного обеспечения издательской деятельности.

INFORMATION AND INFORMATION RESOURCE PROVIDING TOOL PUBLISHING ACTIVITIES

The article examines the specifics of the formation, transformation and use of information and information resources in the process of information publishing.

Стаття надійшла 13.04.09

УДК 655.26:377.35

Д. В. Васишин

Львівський Ставропігійський ліцей

О. М. Васишин

Українська академія друкарства

СУЧАСНІ КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ (на прикладі поліграфії)

Розглядаються основні критерії якості підготовки випускників професійно-технічних навчальних закладів в умовах інформаційного суспільства.

Якість підготовки, випускники, профтехосвіта, поліграфія

У XV столітті людина опанувала мистецтво книгодрукування, і це привело до першого радикального «прориву» у сфері збереження, розповсюдження і передачі знань. Упродовж шести століть досягнутий рівень залишався без принципових змін, навіть незважаючи на появу телефонного зв'язку, радіо й телебачення. Сучасна інформаційна революція стала можливою лише завдяки збігові кількох факторів:

опануванню людиною космосу і створенню супутникових технологій зв'язку;

бурхливому розвитку електроніки;

появі цифрових способів обробки інформації;

розробці інформаційних мережевих технологій і створенню Інтернету.

Це дозволило нагромаджувати й передавати в будь-які куточки світу величезні обсяги інформації з колосальними, непомітними для людини швидкостями та з дуже низькими затратами.

Інновації у сфері інформаційних технологій ставлять нові непрості завдання. Вони торкаються педагогіки, методики, адміністративного управління

та фінансування, потреб забезпечення якості навчання, прав інтелектуальної власності. Кардинальні зміни у суспільно-політичному та соціально-економічному житті України спонукають до модернізації системи освіти.

Успішному розвитку цього процесу сприяє Національна доктрина розвитку освіти, в якій, зокрема, сформульовано важливе соціальне замовлення держави професійно-технічним навчальним закладам (ПТНЗ): забезпечити високу якість і професійну мобільність випускників навчальних закладів на ринку праці шляхом **інтеграції** навчальних закладів різних рівнів акредитації, наукових установ і підприємств, запровадження гнучких освітніх програм та інформаційних технологій навчання. Виходячи з цього, професійно-технічні навчальні заклади потребують глибокого системного реформування з одночасним збереженням їх потенціалу й обсягу підготовки фахівців, посилення державної підтримки пріоритетних напрямів освіти і науки.

В основу модернізації освіти повинні бути покладені сучасні технології. Їх основними принципами мали б бути:

науковість навчання — вибирають такі методи, які активізують пізнавальну і творчу діяльність учнів, їх розумові здібності. Принцип науковості потребує введення в зміст навчання науково достовірних знань, що відповідають сучасному стану науки, техніки і технології, а також рівню розвитку і можливостям учнів. Якщо на уроках виробничого навчання використовується застаріла техніка і технологія, то в цій ситуації вимоги науковості не реалізуються;

доступність — за умов використання новітніх інформаційних технологій кожен учень або студент мав би можливість вибору необхідного темпу засвоєння навчального матеріалу. Досить типовою є ситуація, коли, незважаючи на дотримання науковості доступності в змісті освіти, засвоїти навчальний матеріал важко, бо він складний для учнів певного віку, не враховує їх здібностей, рівня попередньої професійної і загальноосвітньої підготовки;

системність і послідовність — дають змогу будувати і коригувати фрагменти навчальних програм для досягнення більш ефективної самостійної роботи учня чи студента. Системність і послідовність проявляються у встановленні доцільних міжпредметних зв'язків, зв'язків між теоретичним і виробничим навчанням, між окремими темами і розділами кожного професійно-технічного циклу. Одним з підходів до реалізації принципу системності є навчання — від легкого до важкого, від простого до складного, від невідомого до відомого. Принцип послідовності є одним з провідних поряд з доступністю, коли треба швидко створити базу для подальшого успішного оволодіння знаннями;

міцність знань — знання, вміння і навички закріплюються і постійно вдосконалюються в процесі навчання. На I курсі в багатьох учнів професійно-технічних навчальних закладів слабка чи й зовсім відсутня мотивація навчання і позитивного ставлення до процесу засвоєння знань і набуття вмінь через втрату віри в свої можливості ще у школі. З перших днів навчання для таких учнів слід створити атмосферу психологічного комфорту в оцінці їхніх знань, стимулювати інтерес учнів до навчання;

наочність — досягається завдяки багатьом ілюстративним можливостям нових інформаційних технологій. Мульти- і гіпермедійні програми допомагають краще засвоювати навчальний матеріал;

зв'язок теорії з практикою — формування розумного балансу між ними. Використання інформаційних технологій як засобів навчання дає змогу учневі чи студентові набути нових професійних якостей, комп'ютер стає інструментом майбутньої фахової діяльності;

свідомість і самостійність в освоєнні навчального матеріалу. В учнів або студентів формується потреба в самоконтролі і контролі один одного, що позитивно позначається на успішності. Краще засвоюються знання і навички під час аналізу виконаних робіт самими учнями. Самостійна пізнавальна діяльність учнів може бути виконавчою (репродуктивною) чи творчою (пошуковою). При цьому самостійна діяльність здійснюється під керівництвом майстра виробничого навчання чи викладача. Активність учнів у навчанні тісно пов'язана із самостійністю. У результаті творчого використання знань розвиваються дослідницькі вміння, нестандартні підходи до різних ситуацій;

колективізм — передбачає виховання в учнів і студентів навичок колективної діяльності, комунікативних якостей, уміння узгоджувати особисті та суспільні інтереси, необхідні для формування особистості майбутнього фахівця. Використання можливостей нових інформаційних технологій як засобів спілкування окремих людей чи груп за інтересами у будь-якій точці Землі. Саме комп'ютерні мережі слугують технічною передумовою розвитку групових форм навчання, телеконференцій;

індивідуалізація навчання — необхідна за умов різної початкової підготовки учнів (студентів), що прийшли на навчання. Тому лише індивідуальний підхід до кожної особистості дозволить реалізувати їхні знання через поетапне осягнення певного масиву знань. Наявність нових інформаційних технологій — це багатоваріантний банк навчальних завдань і контрольних питань, що створюють умови для глибшого вивчення окремих питань, пошуки оптимального рішення.

Актуальність розгляду теоретичних і практичних аспектів формування знань, розвитку здібностей творчої особистості у випускників професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) зумовлена потребою обґрунтування та використання інноваційних технологій управління в сучасній підготовці учня.

При використанні інноваційної технології навчання у фаховій підготовці потрібно виділити критеріально-орієнтовану та навчально-пізнавальну діяльність.

Професійна підготовка за критеріями — це навчання, у процесі якого попередня оцінка знань учня орієнтована на порівняння з певним еталоном або його складовими частинами. Тому в основі такої підготовки лежить контроль, який передбачає розробку тестів. Крім того, професійна підготовка учня/студента передбачає використання машинного контролю (з використанням комп'ютерної техніки) і безмашинний контроль; вибіркові питання; завдання за вибором (альтернативні) тощо.

Уведення інноваційної технології навчання у ПТНЗ має бути зорієнтоване на загальну модель професійної підготовки учня та інформаційної культури.

Інформаційна культура — це знання та вміння в області інформаційних і комунікаційних технологій, а також знання правових і етичних норм у цій сфері.

Для того щоб влаштуватися на роботу, потрібно також уміти створювати, редагувати (виправляти) й оформляти документи за допомогою комп'ютера, а також вміти працювати з різними програмами. Важливим навиком є вміння працювати з мультимедійними документами, тобто документами, що містять, окрім тексту, графіку, звук, анімацію чи відео (н-д Power Point). Наприклад, це може знадобитися для підготовки презентацій про діяльність учнівської групи, ліцею, будь-якої фірми. У сучасному суспільстві креслення вручну на аркуші ватману уступило місце створенню креслень і схем у комп'ютерних системах автоматизованого проектування. Багато художників (дизайнерів) працює з графічними програмами, для чого треба вивчати Photoshop, Corel тощо. У цих програмах створюють реклами, книжкові ілюстрації, редагують фотографії. Для побудови і дослідження моделей і графіків різних процесів і об'єктів, для полегшення планування і розрахунків потрібно вміти користуватись електронними таблицями (Excel). Для впорядкування і використання великої кількості інформації існують бази даних (Access). Корисно не тільки вміти шукати в них дані, але й створювати свої бази даних. Кваліфікований користувач може створювати необхідні йому програмні продукти, що виконують специфічні функції.

У сучасному суспільстві неможливо обійтися без умінь створювати, посилати і приймати електронні листи, треба вміти знаходити інформацію в Інтернеті чи у файлових архівах, створювати і публікувати в Інтернеті Web-сайти з інформацією про свою діяльність або діяльність закладу.

Крім вищеперерахованих навиків, потрібні знання і дотримання правових (юридичних) та етичних норм.

Для виготовлення друкованої продукції недостатньо добре знати технологічний процес, будову комп'ютера, чи програмне забезпечення. Комп'ютеризація поліграфічного виробництва змінила технологічний процес поліграфічного виробництва, що удосконалювався десятиліттями.

Набір на клавіатурі комп'ютера прирівнюється до роботи ручного складача, що залишається важливим процесом при виготовленні поліграфічної продукції, тому необхідно досконало володіти всіма правилами складання, аби будь-який документ, створений оператором комп'ютерного набору, був взірцем мистецтва, куди вкладено знання і вміння, майстерність і художній смак. Зараз майже у всіх навчальних закладах профтехосвіти готують операторів комп'ютерного набору (ОКН). У навчальній програмі для ОКН дуже мало часу відведено на вивчення правил набору, зовсім відсутній дуже важливий предмет «Основи набору», який дуже важливий. Адже тут готують фахівців робітничих професій для поліграфічної галузі, які повинні вміти грамотно оформляти тексти, документи, а разом з тим газети і книги.

Технологічний процес створення документів включає в себе коректуру і виправлення набору.

Коректура — це процес читання відбитків з набору для виявлення і виправлення помилок за допомогою спеціальних коректурних знаків.

Виправлення коректури — це процес виправлення помилок у наборі, помічених на коректурному відбитку.

Для того щоб видання вийшло у світ без помилок (особливо книги), потрібно зробити не менше п'яти читань (З. Партико твердить, що 28) різними фахівцями — редактором, літературним редактором, технічним редактором, коректорами. Усі вони досконало мають знати коректурні знаки і їх застосовувати при читанні.

У програмі для ОКН тема «Коректура і коректурні знаки» відсутня. Учні професійно-технічних навчальних закладів у цих знаках не орієнтуються. То чи може бути бездоганною коректура? Окрім того, сьогодні працює дуже багато приватних друкарень і видавництв, де відсутня посада коректора. Таким чином видавництва економлять гроші, і їм байдуже, що їхня друкована продукція виходить у світ у жалюгідному стані. Аби зняти з себе відповідальність — у вихідних даних вказують «віддруковано з діапозитивів».

До того ж нині катастрофічно бракує методичного забезпечення, зокрема сучасних посібників і підручників. Та мізерна кількість книг (Іванов В. Техніка оформлення газети [Текст] / В. Іванов. — К. : Знання, 2000. — 224 с. ; Крайнікова Т. Коректура [Текст] / Т. Крайнікова. — К. : Наша культура і наука, 2005. — 252 с. ; Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи [Текст] / З. В. Партико. — Львів : Афіша, 2006. — 416 с. ; Ярема С. М. Технічне редагування [Текст] / С. М. Ярема. — К. : ун-т «Україна», 2003. — 284 с. тощо) не вирішує всіх проблем, тож на часі є потреба у виданні нового підручника з набору і верстки.

Отже, для якості підготовки випускників професійно-технічних навчальних закладів в умовах інформаційного суспільства потрібно:

насамперед, щоб держава належним чином забезпечувала професійне навчання кваліфікованих робітників згідно з економічними розрахунками;

внести зміни в програми підготовки учнів з професій «Оператор комп'ютерного набору» та «Оператор комп'ютерної верстки»;

підвищити свідомість кожного учня (студента) щодо вивчення обраних фахових предметів;

своїм прикладом наставники — майстер виробничого навчання, викладач — мають спонукати учнів до глибшого вивчення спеціальних предметів, досконалого здобуття фахової майстерності.

СОВРЕМЕННЫЕ КРИТЕРИИ КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ ВЫПУСКНИКОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ (на примере полиграфии)

Рассматриваются основные критерии качества подготовки выпускников профессионально-технических учебных заведений в условиях информационного общества.

MODERN STANDARDS THE QUALITY OF TRAINING, GRADUATES OF VOCATIONAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS (example of printing)

The main criteria for quality of graduates of vocational education in an information society.

Стаття надійшла 24.09.09